Қазақстан Республикасы Экология, геология және табиғи ресурстар министрлігі

«Жасыл даму» акционерлік қоғамы

Шығарындылар саудасы жүйесінің үшінші кезеңін іске асыру бойынша көміртегі бірліктерінің саудасын талдау

ЕСЕБІ

Нұр-Сұлтан, 2021

Мазмұны

Кіріспе 3

1 Сауда кезеңдері 4

2 Көміртегі квотасының бірліктерін бөлу 21

3 Қазақстан Республикасындағы көміртегі бірліктері саудасының жүйесі 22

4 2018-2020 жылдарға арналған Ұлттық жоспардың қолданылу кезеңінде квоталар саудасы 24

Қорытынды 34

Қолданылған әдебиеттер тізімі 35

Кіріспе

Парниктік газдар шығарындыларын азайту саласындағы халықаралық міндеттемелерді орындау үшін Қазақстанда 2013 жылдан бастап Парниктік газдар шығарындыларына квоталар саудасы жүйесі (ШСЖ немесе ETS-KZ) жұмыс істейді. Жүйені енгізудің негізгі мақсаты – Қазақстан Республикасының парниктік газдар шығарындыларын шектеу және парниктік газдар шығарындыларының сауда жүйесін құру, ол табиғат пайдаланушыларды «таза, жасыл» технологияларды сатып алуға, жаңа өндірісті құруға, техникалық қуаттарды жаңартуға, сол арқылы өндірістен парниктік газдар шығарындыларын қысқартуға қаржы инвестициялауға ынталандыруы тиіс.

Парниктік газдар шығарындыларына квоталар бөлудің ұлттық жоспары (бұдан әрі – Ұлттық жоспар) квоталар саудасы жүйесінің базалық құралы болып табылады, ол шығарындылары көміртегі қостотығының 20 000 тонна баламасынан асатын неғұрлым энергияны көп қажет ететін экономика секторларындағы елдің ірі қондырғыларын қамтиды.

Ұлттық жоспарда қызметтің реттелетін салалары бойынша парниктік газдар шығарындыларына квоталардың жалпы көлемі және олар үшін парниктік газдар шығарындыларына квоталар көлемдері бөлінген қондырғылар тізбесі белгіленеді.

Есеп "Жасыл даму"АҚ ұсынған деректер бойынша дайындалды.

1 Сауда кезеңдері

Қазақстандағы шығарындылар саудасы жүйесінің кезеңдері:

2013 жыл – ұлттық ШСЖ іске қосу, бір жылдық пилоттық кезең, 2013 жылға арналған Квоталарды бөлудің бірінші ұлттық жоспарын іске асыру;

2014 жыл – Квоталарды бөлудің 2014-2015 жылдарға арналған екінші ұлттық жоспарын іске асыру, «Каспий» тауар биржасында квота бірліктерінің бірінші саудасы;

2015 жыл – ПГ шығарындыларына квоталар бөлудің үшінші ұлттық жоспарын әзірлеу, екінші кезеңде орын алған мәселелерді анықтау және оларды шешу мүмкіндіктерін іздеу;

2016 жыл – ШСЖ 2018 жылғы 1 қаңтарға дейін тоқтата тұру;

2017 жыл – ШСЖ қайта іске қосуға дайындық;

2018 – ШСЖ үшінші кезеңін енгізу.

1-кестеде үш сауда кезеңі үшін Квоталарды бөлудің ұлттық жоспарлары бойынша ақпарат берілген.

1- кесте - 2013-2020 жж. арналған Квоталарды бөлудің ұлттық жоспарлары

Сауда кезеңі	I-кезең (2013 ж.)	II-кезең (2014-2015 жж.)	III-кезең (2018-2020 жж.)
Реттелетін қызмет саласы	Энергетика, көмір, мұнай және газ өндіру, өнеркәсіп	Энергетика, көмір, мұнай және газ өндіру, өнеркәсіп	Мұнай-газ, электр энергетикасы, тау-кен өндіру, металлургия, химия, өңдеу өнеркәсібі
Кәсіпорындар саны	178	166	225
Квоталарды бөлу қағидаты	Тарихи базалық жыл - 2010	Тарихи базалық желі – 2011-2012 жж. орташа мағына	Тарихи бенчмаркинг әдісі

			базалық желі – 2013-2015 жж. орташа мағына
Азайту бойынша міндеттемелер	2013-0% (шығарындылар базалық жыл деңгейінен аспауы керек)	2014-0% (шығарындылар базалық жыл деңгейінен аспауы керек) 2015 1,5% бастапқы деңгейге	2020 жылға қарай 5% (1990 жылғы шығарындылардың 2018-2020 жылдар аралығында)
Квоталар көлемі CO_2 т.	147 190 092	307 673 670	485 909 138

2013 жылға арналған Бірінші ұлттық жоспар Үкіметтің 2012 жылғы 13 желтоқсандағы № 1588 қаулысымен бекітілді және экономиканың мынадай: энергетика, көмір, мұнай және газ өндіру, өнеркәсіп секторларында 178 кәсіпорынды қамтыды. ПГ шығарындыларына квоталарды бөлу әдісі тарихи әдіс болды. Квоталар компанияға берілді.

Екінші ұлттық жоспар Үкіметтің 2013 жылғы 31 желтоқсандағы № 1536 қаулысымен бекітілді және экономиканың мынадай: энергетика, көмір, мұнай және газ өндіру, өнеркәсіп секторларындағы 166 кәсіпорынды қамтыды. Екінші ұлттық жоспарда бөлу әдісі бұрынғыдай квоталаудың тарихи әдісі болды.

2016-2020 жылдарға арналған Ұлттық жоспар Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2015 жылғы 30 желтоқсандағы № 1138 қаулысымен бекітілген, алайда осы бөлуге сәйкес квоталау субъектілеріне квоталар 2018 жылғы 1 қаңтарға дейін шығарындылар саудасы жүйесінің тоқтатыла тұруына байланысты берілген жоқ.

Парниктік газдар шығарындыларын квоталау және квоталар саудасы жүйесі 2018 жылғы бірінші қаңтардан бастап қайта іске қосылды, квоталау

жөніндегі талаптарға жататын квоталау субъектілерінің қондырғылары үшін парниктік газдар шығарындыларына квоталар «2018 – 2020 жылдарға арналған Парниктік газдар шығарындыларына квоталар бөлудің ұлттық жоспарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2017 жылғы 26 желтоқсандағы № 873 қаулысына сәйкес бөлінді.

Парниктік газдар шығарындыларына квоталардың жалпы көлемі 2018 - 2020 жылдарға арналған Парниктік газдар шығарындыларына квоталарды бөлудің ұлттық жоспарына сәйкес 485 909 138 көміртегі бірлігі мөлшерінде болды. Бұл көлем мұнай-газ, электр энергетикасы, тау-кен өндіру, металлургия, химия, өңдеу (құрылыс материалдарының: цемент, әк, гипс және кірпіш өндіру бөлігінде) салаларында қызметін жүзеге асыратын 225 қондырғының арасында тегін бөлінді (2-кесте)

2-кесте - 2018-2020 жылдарға арналған қызметтің реттелетін салалары бойынша парниктік газдар шығарындыларына квоталардың жалпы көлемі

Реттелетін қызмет саласы	Қондырғылар саны	2018 – 2020 жылдарға арналған көміртегі қостотығына квоталар көлемі тонна
Электр энергетикасы	94	269 954 543
Мұнай-газ	67	68 564 839
Тау-кен өндіру	24	30 642 622
Металлургия	20	91 153 819
Химия	6	4 686 201
Өңдеу (құрылыс материалдарының: цемент, әк, гипс және кірпіш өндіру бөлігінде)	14	20 907 114

Барлығы	225	485 909 138

Парниктік газдар шығарындыларына квоталар Парниктік газдар шығарындыларына квоталар бөлудің ұлттық жоспарында көрсетілген көлемдерге сәйкес Көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізіліміндегі қондырғы операторының шотына ол күшіне енген күннен бастап он жұмыс күні ішінде есептеледі. ҚР Экологиялық кодексінің 293-бабының 2-тармағына сәйкес қондырғы операторы тиісті кезеңге бекітілген Парниктік газдар шығарындыларына квоталар бөлудің ұлттық жоспары қолданылатын бірінші жылдың бірінші сәуіріне дейін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органға парниктік газдар шығарындылары мониторингінің валидацияланған жоспарын ұсынады.

Сондай-ақ, квоталау субъектісі ағымдағы жылдың бірінші сәуіріне дейін өткен жылғы парниктік газдар шығарындыларын түгендеу туралы есепті ұсынуға міндетті.

Кәсіпорындар ұсынған есептердің деректері бойынша CO_2 нақты шығарындыларының саны 2018 жылы – 161 487 658,99 тоннаны, 2019 жылы - 154 349 776,94 тоннаны, ал 2020 жылы 160 009 054,10 тоннаны құрады (3-кесте, 1-сурет).

3-кесте - Компанияның есептеріне сәйкес 2018-2020 жылдардағы парниктік газдардың нақты шығарындыларының көлемі

№	Қондырғы	Оператор	2018 ж	2019 ж	2020 ж
			CO_2	CO_2	CO_2
1	Біріккен ЖЭО - 1	Алматы электр станциялары - 2	459 991,90	350 676,65	481 337,00
2	Біріккен жылу -электр орталығы		3 960 192,81	3993 686,10	3 881 218,00
3	Біріккен ЖЭО - 3		1 553 858,33	1415 974,49	1 490 166,00
4	Батыс жылу кешені		208 088,08	156 744,78	193 807,00

5	Болат Нұржанов атындағы Екібастұз жылу электр орталығы	«Болат Нұржанов атындағы Екібастұз ГРЭС-1» ЖШС	18 246 822,04	16 969 711,13	17 881 673,00
6	Жезқазған жылу - электр орталығы	«Kazakhmys Energy» ЖШС	1 973 780,00	2504 593,03	2 308 585,71
7	Балқаш жылу -электр орталығы		1 549 009,00	1654 081,92	1 565 132,75
8	Екібастұз мемлекеттік АЭС станциясы - 2	«Екібастұз ГРЭС-2 станциясы» АҚ	4 957 099,11	4798 482,39	4 782 778,00
9	Қарағанды ЖЭО - 1	ЖШС «Қарағанды энергоорталығы »	410 007,74	383 692,02	380 275,00
10	Қарағанды ЖЭО - 3		5 633 201,72	5 468 261,887	5 297 280,00
11	ЖЭО - 1	«Астана-Энерго» АҚ	571 011,00	573 679,79	672 026,00
12	ЖЭО - 2		5 031 125,00	5051 455,88	5 068 696,00
13	ЖЭО-2	«ПАВЛОДАРЭНЕРГО» АҚ	981 685,66	925 593,65	999 820,00
14	ЖЭО-3		3 787 701,89	3643 310,13	3 882 138,00
15	Петропавл ЖЭО - 2	«СевКазЭнерго» АҚ	4 275 438,90	4536 402,28	4 512 816,00
16	Өскемен ЖЭО	«Өскемен ЖЭО» ЖШС	2 651 653,32	2953 930,25	2 839 526,00
17	Степногорск жылу - электр орталығы	«Степногор ЖЭО» ЖШС	1 461 157,00	1425 088,00	1 345 108,00
18	Bassel Group LLS	Bassel Group LLS	947 395,00	971 412,35	818 091,70
19	Согра ЖЭО	«Согра ЖЭО» ЖШС	482 278,00	506 729,00	516 883,00
20	Текелі энергетикалық кешені	«Текелі энергетикалық кешені» ЖШС	299 779,58	287 142,21	281 182,00
21	«Баскват» қазандығы	«Талдықорған қаласының тұрғын үй - коммуналдық шаруашылығы бөлімі» ММ «Талдықорғанте плосервис» ШЖҚ КМК	269 715,43	282 150,40	299 267,66
22	№1 қазандық		38 933,22	35 514,47	19 743,73
23	№2 қазандық		30 405,93	22 288,19	25 408,17
24	№3 қазандық		32 896,40	21 695,58	12 988,39
25	№ 4 қазандық		29 574,50	27 256,58	29 514,03
26	Біріккен ЖЭО - 1	«Шығыс Қазақстан облысы Семей қаласының тұрғын үй - коммуналдық шаруашылық бөлімі»	257 873,54	257 632,96	277 769,00
27	«Орталық» қазандығы		100 296,38	110 227,86	106 758,00
28	Аудандық қазандық - 1		84 671,43	88 300,31	79 219,00
29	«Габбасова» қазандығы		50 553,55	47 729,81	42 284,00

30	"103, 103 А квартал"қазандығы	мемлекеттік мекемесінің «Теплокоммунэнерго» МКК	51 992,15	63 036,95	64 916,00
31	Аудандық қазандық - 3		21 405,99	31 136,94	38 948,00
32	«35 квартал» қазандығы		25 095,93	36 583,26	27 766,00
33	«Пархоменко» қазандығы		27 719,31	27 116,26	30 731,00
34	«Зооветинститут» қазандығы		21 405,82	19 560,09	19 385,00
35	Аудандық қазандық, Зырян қ	Зырян ауданы әкімдігінің «Зырян көпсалалы пайдалану кәсіпорны» КМК	128 479,97	138 360,00	138 763,00
36	Новая-Бұқтырма елді мекеніндегі қазандық		38 809,08	34 271,00	38 984,00
37	Қазандық, Серебрянск		22 600,00	22 140,00	24 413,00
38	Қазандық цехы	«Шахтинсктепло энерго» ЖШС	127 917,29	147 728,92	174 492,00
39	№ 1 Өнеркәсіптік қазандық	«ПРОМТЕПЛО» ЖШС	79 946,96	73 433,83	75 347,00
40	№ 6 Өнеркәсіптік қазандық		18 826,30	19 044,75	19 235,00
41	№2 қазандық	«Өскемен жылу желілері» АҚ	81 564,39	90 430,35	103 458,00
42	№3 қазандық		26 732,37	26 542,21	28 494,00
43	Айтас-энергия	«Айтас-Энерго» ЖШС	72 906,78	71 420,63	68 399,00
44	№1 жылу станциясы	«Kazakhmys Distribution» ЖШС (Kazakhmys Distribution)	314 836,64	298 275,81	273 474,20
45	№2 жылу станциясы		157 640,25	128 988,55	147 186,49
46	Белоусовка ауылындағы Белоусовский электр станциясы	«Шығысэнерго» ЖШС	51 238,00	46 921,00	38 656,00
47	Усть-Таловка электр станциясы		137 825,72	129 172,00	115 688,00
48	Жезкент ауылындағы Жезкент электр станциясы		105 947,00	99 926,00	92 100,00
49	№ 1 ЖЭО	ЖШС «Маңғыстау АЭС - Қазатомөнеркәсіп»	266 049,49	310 486,77	334 560,00
50	№ 2 ЖЭО		2 060 978,71	2 051 186,83	2 013 258,00
51	Жылу электр станциясы		1 555 732,73	1 525 764,41	1 551 542,00
52	Т.И. атындағы Жамбыл мемлекеттік аудандық электр станциясы. Батурова	«Т.И.Батуров атындағы Жамбыл мемлекеттік аудандық электр станциясы» АҚ	1 057 657,06	1 096 597,33	1 056 951,00

53	Атырау ЖЭО	«Атырау жылу электр орталығы» АҚ	1 928 308,79	2 058 097,68	1 491 633,00
54	1 -қондырғы жылу - электр станциясы	«Ақтөбе ЖЭО» АҚ	1 112 419,29	1 118 078,80	1 124 915,00
55	Біріккен ЖЭО - 3	«3-Энергоорталық» АҚ	303 090,60	405 373,60	445 118,00
56	Жаңажол газтурбиналық электр станциясы	«Жаңажольская ГТЭС» ЖШС	498 910,63	589 886,00	636 399,00
57	Біріккен жылу -электр орталығы	«Жайықтеплоэнерго» АҚ	293 315,61	297 984,29	300 295,00
58	Ақшабұлақ газтурбиналық электр станциясы	«Кристалл Менеджмент» АҚ	442 073,82	437 859,77	449 287,47
59	Біріккен ЖЭО - 4	«Таразэнергоцентр» АҚ	132 723,27	97 669,49	157124,82
60	Аудандық қазандық - 4		58 793,95	35 742,70	58353,27
61	№ 1 учаске - Қостанай ЖЭО	«Қостанай қаласы әкімдігінің тұрғын үй - коммуналдық шаруашылығы, жолаушылар көлігі және автомобиль жолдары бөлімі» мемлекеттік мекемесі Қостанай қаласы әкімдігінің «Қостанай жылу -энергетикалық компаниясы» МКҚК	143 080,12	204 103,00	136808,00
62	№ 2 алаң - №2 қазандық		46 131,99	63 097,00	43895,07
63	№3 алаң - №3 қазандық		71 265,19	93 344,00	67203,12
64	Орал газтурбиналы электр станциясы	«Орал газтурбиналық электр станциясы» ЖШС	239 422,81	259 849,612	274 541,93
65	ЖЭО, № 6, 9 қазандық қондырғысы	Қызылорда облысының энергетика және тұрғын үй - коммуналдық шаруашылық департаментінің ШЖҚ «Қызылордатеплоэлектроцентр» МКК	115 794,19	87 952,24	91 671,35
66	Станциялық когенерациялық газтурбиналық электр станциясы, № 1, 2, 3 газтурбиналық қондырғы		128 645,36	128 396,76	101 255,65
67	Южная қазандық станциясы, № 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 бу қазандықтары		40 281,82	39 986,73	36 129,12

68	Жылу электр станциясы	«Байқоңырэнерго» өндірістік - энергетикалық қауымдастығы «мемлекеттік унитарлық кәсіпорны	217 522,82	158 934,00	165 538,00
69	«Орбита» аудандық қазандығы	«Алматытепломмунэнерго» ЖШС	124 708,62	132 915,95	149 389,35
70	Оңтүстік аудандық қазандық		101 044,52	84 513,91	102 858,19
71	Оңтүстік-шығыс аймақтық қазандық		85 157,08	83 286,35	85 439,46
72	Солтүстік-шығыс аудандық қазандық		53 665,32	48 960,02	52 278,89
73	«Әуежай» қазандығы		21 471,39	17 220,19	19 276,00
74	«Аққент» қазандығы		37 795,24	32 896,90	41 612,02
75	Меркі қант зауытының жылу электр станциясы	«Орталық Азия қант корпорациясы» ЖШС	24 546,32	10 805,54	
76	Тараз қант зауытының жылу электр орталығы		29 958,47	39 886,12	26 471,09
77	Ыстық су қазандығы	Лисаков қаласы әкімдігінің «Лисаковскгорком мунэнерго» өндірістік - экономикалық бірлестігі МКҚ	45 444,53	63 107,28	59 811,97
78	Орталық қазандық	Жаңаөзен қаласы әкімдігінің «Өзен жылу» ШЖҚ МКҚ	30 572,94	35 812,50	27 577,02
79	Шағын Жылуэлектрорталығы		27 561,68	21 688,31	15 422,65
80	Қалалық орталық қазандық	«Жітіқара облысы әкімдігінің тұрғын үй - коммуналдық шаруашылығы, жолаушылар көлігі, автомобиль жолдары және тұрғын үй инспекциясы бөлімі» мемлекеттік мекемесінің «Жітіқарақоммунэнерго» МКК	55 620,93	50 588,00	51 223,00

81	Арқалық жылу -электр орталығы	МКҚ «Арқалық жылу - энергетикалық компаниясы» Қостанай облысы Арқалық қаласының әкімдігі			67 860,00
82	№1 қазандық	Приозерск қаласы әкімдігінің жанындағы «Тұрғын үй - коммуналдық реформа басқармасы» КММ	27 863,37	27 577,90	32 486,51
83	Көксу қант зауыты	«Көксу қант зауыты» ЖШС		19 204,42	
84	ГТЭС-200 УРАЛ. Бірінші ұшыру кешені	«Батыс Пауэр» ЖШС	382 411,63	356 572,31	365 561,01
85	Қазандық бөлмесі	"КОТЕЛЬНАЯ АСИ" ЖШС	61 158,92	56 841,49	54 977,00
86	«Ақтөбе қаласы» қазандығы	«Трансэнерго» АҚ	25 345,00	29 962,00	25 016,29
87	Глубокое қаласындағы қазандық	«Теплоэнергия» МКҚ	43 101,82	38 003,00	39 153,00
88	«Жаңатас-Су-Жылу» орталық қалалық қазандығы	ШЖҚ КМК «Жаңатас-Су-Жылу» ШЖҚ	31 193,25	28 821,22	
89	Тау -кен және көлік жабдықтарын жөндеуге арналған №1 өндіріс (қазандық)	«Құрылысмет» ЖШС	30 160,24	29 676,54	28 817,42
90	Қуат стансасы	«Еуразиялық энергетикалық корпорациясы» АҚ	13 682 490,03	13065 389,00	13 141 558,91
91	«Шығыс» бөлімі		32 273,61	30 794,00	33 218,96
92	Шығыс кенішіндегі қазандық		28 929,08	27 420,00	26 973,91
93	Айранкөл	«Каспий Ойлы» АҚ	263 591,00	56 264,70	53 670,00
94	Қарақұдықмұнай	«Қарақұдықмұнай» ЖШС	36 766,20	34 129,92	
95	Ақшабұлақ	«Қазгермұнай» бірлескен кәсіпорны » ЖШС	80 243,36	79 709,97	33 900,00
96	Ақсай		2 678,01	32 572,65	6 125,00
97	Нуралы		2 040,02	4 068,09	1 759,00
98	№ 1 мұнай -газ өндіру цехы (Маңғыстау облысы)	«ҚАЗАҚТҰРМҰНАЙ» ЖШС	14 982,57	14 318,98	12 780,87

99	№ 2 мұнай -газ өндіру цехы (Ақтөбе облысы)		27 555,95	15 986,94	5 644,83
100	Buzachi Operating (Бузачи Оперейтинг)	«Buzachi Operating Ltd» компаниясының филиалы	100 998,24	99 666,47	98 689,00
101	Ком-мунай	«Ком-Мунай» ЖШС	34 131,39	34 939,58	37 257,00
102	ПетроКазахстан Кумколь Ресорсиз	«ПетроҚазақстанҚұмкөлРесурстары» АҚ	393 943,71	424 980,43	495 438,00
103	«Кенкиякнефть» мұнай -газ өндіру басқармасы	«СНПС - Ақтөбемұнайга» АҚ	136 435,20	131 603,09	119 268,00
104	«Октябрьскнефть» мұнай -газ өндіру басқармасы		261 722,30	262 350,89	249 399,00
105	Жан және жол мұнай және газ өңдеу кешені		633 865,14	655 232,15	545 735,00
106	«Ақтөбеэнергонефть» басқармасы (Газтурбиналық электр станциясы - 45)		115 384,01	115 355,61	122 693,00
107	«Ақтөбеэнергонефть» басқармасы (Бу турбиналы электр станциясы - 160)		668 898,62	653 513,15	590 713,00
108	«Доссормұнайгаз» мұнай -газ өндіру басқармасы	«ЭмбіМұнайГаз» АҚ	36 613,06	28 291,65	29 874,02
109	«Жылыоймұнайгаз» мұнай -газ өндіру басқармасы		155 813,06	150 659,51	123 787,36
110	«Жайықмұнайгаз» мұнай -газ өндіру басқармасы		68 802,79	79 060,87	44 636,94
111	«Қайнармұнайгаз» мұнай -газ өндіру басқармасы		17 697,84	26 643,65	28 621,41
112	ТҰРҒАЙ-ПЕТРОЛЬ	«Торғай-Петролеум» АҚ	162 264,88	137 531,00	13 005,00
113	Қарашығанақ Петролиум Оперейтинг Б.В.	ЖАҚ «Қарашығанақ Петролиум Оперейтинг Б.В.	1 730 915,00	1710 329,59	1 800 774,00
114	«Өзенмұнайгаз»	«Өзенмұнайгаз» АҚ	568 352,87	470 495,55	467 199,36
115	Маңғыстаумұнайгаз	«Маңғыстаумұнайгаз» АҚ	554 173,03	552 880,57	444 691,36
116	Қуатамлонмунай	«КуатАмлонМұнай» БК ЖШС	93 122,73	49 832,83	69 008,00
117	ТЕНЖИГЕВРОИЛ	«Теңізшевройл» ЖШС	4 842 877,06	4694 034,02	4 115 418,00
118	Батыс Тұзкөл, Кетеказған	«Көлжан» ЖШС,	83 398,30	72 607,45	59 843,00

		«ТұзкөлМұнайГаз Оперейтинг» ЖШС			
119	Боранкөл	«ҚазМұнайТеңі» Теңіз мұнай компаниясы «ЖШС	20 698,12	20 491,84	20 493,33
120	Толқын		13 692,82	10 072,15	13 846,90
121	Жайықмұнай	«Жайықмұнай» ЖШС	244 263,33	213 699,73	180 462,31
122	Қазақойл Ақтөбе	«Қазақойл Ақтөбе» ЖШС	263 591,27	182 267,36	148 539,83
123	Кенлак	ЖШС «САУТС-ОЙЛ»	34 111,90	59 256,50	70 440,00
124	Оңтүстік-Батыс Қарабұлақ		13 141,96	12 920,12	11 833,00
125	Қаражанбасмұнай	«Қаражанбасмұнай» АҚ	544 038,00	559 290,78	538 910,71
126	ПетроКазахстан Венчерс Инк сынақ операциясы.	«ПетроКазахстан Венчерс Инкорпорейтед» компаниясы	24 689,00		
127	Павлодар мұнай - химия зауыты	«Павлодар мұнай -химия зауыты» ЖШС	1 326 895,17	1081 737,36	1 004 431,00
128	ПетроКазахстан Ойл Продактс	«ПетроКазахстан Ойл Продактс» ЖШС	813 395,08	975 742,23	910 440,00
129	Атырау мұнай өңдеу зауыты	«Атырау мұнай өңдеу зауыты» ЖШС	1 194 222,74	1640 138,19	1 760 424,73
130	Битум шығаратын Ақтау мұнай өңдеу зауыты	«CASPI BITUM» БК «ЖШС	30 565,93	36 026,75	44 629,00
131	Конденсат	«Конденсат» АҚ	79 875,51	67 353,88	63 878,50
132	Қазақ газ өңдеу зауыты	«Қазақстан газ өңдеу зауыты» ЖШС	92 697,33	101 895,05	92 446,86
133	Каспий құбыр консорциумы - Қ	«Каспий құбыры консорциумы-К» АҚ	11 270,08	52 350,72	50 172,34
134	Оларға мұнай айдау станциясы. Т. Қасымова Атырау мұнай құбыры басқармасы Батыс филиалы	«ҚазТрансОйл» АҚ	20 553,34	18 811,21	19 628,00
135	Оларға мұнай айдау станциясы. А. Култумиева Кулсаринское мұнай құбыры басқармасы Батыс филиалы		24 717,44	23 670,25	23 055,00

136	«Сахарный» май жылыту станциясы, «Орал» желілік өндірістік диспетчерлік станциясы Батыс филиалы		17 815,00	15 749,53	14 597,00
137	Орал магистральдық газ құбыры басқармасы	«Интергаз Орталық Азия» АҚ	98 406,42	22 059,00	28 878,00
138	«Атырау» магистральдық газ құбырларының кеңсесі		152 839,53	290 354,00	184 029,00
139	«Ақтау» магистральдық газ құбырлары бөлімі		164 526,13	190 650,00	141 273,00
140	Ақтөбе газ құбырының басқармасы		135 529,21	185 571,00	235 720,00
141	Тараз магистральдық газ құбырлары басқармасы		26 162,12	17 637,00	11 782,00
142	«Шымкент» магистралды газ құбырларының кеңсесі		11 477,06	88 109,00	99 094,00
143	«Алматы» магистральдық газ құбырларының кеңсесі		359,60	462,00	386,00
144	«Қызылорда» магистральдық газ құбырлары бөлімі		83 152,24	163 616,00	136 863,00
145	«Қостанай» магистральдық газ құбырлары бөлімі		1 492,10	1 380,00	1 051,00
146	Көкжиде, Құмсай, Мортук	«КМК Мұнай» АҚ	67 384,85	73 787,70	84 432,25
147	Кен-Сары	«Кен-Сары» ЖШС	29 612,81	31 345,77	37 568,00
148	North Caspian Operating Company N.V.	North Caspian Operating Company N.V.	3 135 928,91	2859 961,94	2 859 961,94
149	Қара-Арна	«Матен Петролеум» АҚ	5 934,30	6 082,26	5 587,00
150	Матин		9 500,12	13 322,43	13 125,00
151	Кокарна-Восточная		1 178,80	1 385,93	1 505,00
152	Ашисай	«KOR Oil Company» АҚ	16 683,53		14 381,00
153	«Ақбұлақ	«Бейнеу-Шымкент газ құбыры» ЖШС	5 731,26	3 978,00	5 100,00
154	Негізгі газ құбыры		16,70	21 103,00	90 924,00
155	К.С.Бозой		103 863,63	167 774,00	172 324,00
156	Атырау өндірістік филиалы	«ҚазТрансГаз Аймақ» АҚ	1 469,40	1 431,11	1 362,22

157	Жамбыл өндірістік филиалы		311,28	311,65	301,00
158	Батыс Қазақстан өндірістік филиалы		699,40	23,08	619,90
159	Қостанай өндірістік филиалы		1 490,58	21,13	1 261,06
160	Қызылорда өндірістік филиалы		504,00	9,14	363,55
161	Маңғыстау өндірістік филиалы		1 375,77	15,54	992,00
162	Оңтүстік Қазақстан өндірістік филиалы		414,70	4,83	298,00
163	Ақтөбе өндірістік филиалы		2 132,21	36,97	222,98
164	Алматы өндірістік филиалы		196,22	1,49	2 646,00
165	Богатырь кесілген	«Богатырь Көмір» ЖШС	4 333 580,00	3942 785,00	4 681 687,15
166	Богатырская қазандық станциясы		23 946,00	20 467,00	21 310,62
167	Майкубен көмір шахтасы	«Майкубен-Вест» ЖШС	33 061,57	220 163,58	79 549,65
168	Кокс-химия өндірісі	«Шұбаркөл Көмір» АҚ	64 914,00	43 695,71	66 037,72
169	«Орталық» бөлімі		77 132,00	109 336,36	109 987,28
170	«Западный» бөлімі		35 509,00	45 819,72	46 093,38
171	«Саранская» шахтасы	«АрселорМиттал Теміртау» АҚ көмір департаменті	107 644,00	101 580,55	94 981,83
172	Оларды менікі. Т.Күзембаева		62 223,00	59 203,50	58 676,83
173	Оларды менікі. Костенко		55 247,00	50 370,71	51 882,64
174	«Казахстанская» шахтасы		61 270,00	57 138,59	63 241,52
175	«Тентекская» шахтасы		93 478,00	99 078,98	67 062,49
176	Оларды менікі. Ленин		63 831,00	60 964,66	58 283,58
177	«Абайская» шахтасы		32 961,00	32 246,75	32 072,33
178	«Шахтинская» шахтасы		4 455,00	6 979,09	1 325,44
179	«Шығыс» орталық таңу зауыты		89 121,00	99 217,36	93 006,13
180	«Молодежный» көмір шахтасы	«Қазақмыс Көмір» ЖШС	46 482,68	57 810,00	57 026,63
181	«Куу-Чекинский» шахтасы		7 565,17	10 506,09	11 699,00
182	Қаражыр көмір шахтасы	«Қаражыра» АҚ	41 532,00	52 632,00	47 784,50
183	Пеллет зауыты	«Соколовско-Сарбайское тау-кен байыту	314 047,72	353 917,00	311 160,00
184	Кен дайындау және байыту зауыты		29 950,00	31 051,00	34 149,00

185	Біріккен жылу -электр орталығы	өндірістік бірлестігі» АҚ	1 242 059,98	1323 448,04	1 433 765,00
186	Качарский жылу орталығы		71 258,67	69 969,00	61 459,00
187	№ 1 газ поршенді станциясы	«Ақтөбе мыс компаниясы» ЖШС	71 069,19	65 433,96	67 242,00
188	Болат бөлімі	«АрселорМиттал Теміртау» АҚ	14 743 223,69	15203 504,39	15 020 266,05
189	Ақсу ферроқорытпа зауыты	«Қазхром» трансұлттық компаниясы »АҚ	2 091 043,52	2126 403,38	2 199 748,14
190	Ақтөбе ферроқорытпа зауыты		1 666 359,42	1575 037,99	1 444 204,64
191	Донской кен өндіру және байыту комбинаты		251 359,59	246 663,01	233 784,96
192	Электрлік болат құю цехы	ЖШС «Кастинг»	32 057,00	29 892,86	32 375,00
193	Павлодар филиалы	KSP Steel ЖШС (KeyEsP Steel) (Павлодар филиалы)	126 778,00	110 464,00	97 105,60
194	Электролиз шеберханасы	«Қазақстан электролиз зауыты» АҚ	398 851,11	371 515,66	405 512,44
195	Электродтар шығаратын цех		53 415,38	59 910,49	70 834,54
196	Балкаш мыс балқыту зауыты Балқаш учаскесі	«KAZAKHMYS SMELTING» ЖШС	121 794,00	140 057,00	129 413,00
197	Жезқазған мыс қорыту зауыты Жезқазған учаскесі		71 075,00	118 786,17	124 144,00
198	Өскемен металлургия кешені	«Казцинк» ЖШС	556 851,17	542 554,37	607 790,00
199	Риддер металлургия кешені		464 373,85	402 027,90	361 130,00
200	Риддер тау -кен байыту кешені		31 701,48	1 641,42	36 334,00
201	Химия-металлургия зауыты	«Теміртау электрометаллургиялық зауыты» АҚ	87 881,46	95 270,72	49 144,64
202	Тараз металлургия зауыты	«Тараз металлургия зауыты» ЖШС	64 440,31	43 029,26	53 742,29
203	Павлодар алюминий балқыту зауыты	«Қазақстан алюминийі» АҚ	3 250 622,04	3306 454,88	3 250 264,15
204	Біріккен жылу -электр орталығы		4 760 484,44	4762 105,66	4 934 879,76
205	Алтын алу зауыты	«Алтынтау Көкшетау» АҚ	21 364,70	20 047,60	18 833,00
206	Металлургиялық кремний зауыты	«Тау-Кен Темір» ЖШС	83 408,00	81 841,64	
207	Газдың поршенді генераторлық қондырғысы	«Ақтөбе рельс пен арқалық зауыты» ЖШС	135 474,77	117 983,70	122 736,57

208	Жылыту пеші		24 194,59	29 790,69	24 003,00
209	Минералды тыңайтқыштар өндірісі	«ҚазАзот» АҚ	283 083,25	249 945,00	440 498,62
210	«ҚазАзот» АҚ ГРЭС		87 440,94	85 697,00	81 265,51
211	Шағырлы-Шомышты		81 675,64	55 677,96	67 281,71
212	Новоджамбул фосфор зауыты	«KAZFOSFAT» ЖШС	1 003 399,60	1044 321,05	582 184,00
213	Минералды тыңайтқыштар		107 147,38	116 398,00	124 658,00
214	Алкоголь өндіретін зауыт	Кентавр	15 690,00	31 041,58	41 238,25
215	Ақтөбе хромды қосылыстар зауыты	Ақтөбе хром қосындылары зауыты АҚ	265 192,00	214 399,54	167 241,00
216	Стандартты цемент	ЖШС «Стандартты цемент»	1 320 959,80	1237 920,72	1 415 572,20
217	Семей цемент зауыты	ЖШС «Семей цемент зауыты» ЖШС	902 133,87	81 237,08	936 260,00
218	6 жол	«Карцемент» АҚ	610 465,22	563 162,19	619 524,45
219	5 жол		740 992,02	703 674,31	718 713,76
220	Қазақцемент	«Қазақцемент» ЖШС	235 713,06		
221	Бұқтырма цемент компаниясының цемент зауыты	«Бұқтырма цемент компаниясы» ЖШС	971 684,68	1035 672,15	841 127,00
222	Шымкентцемент	«Шымкентцемент» АҚ	660 563,69	733 579,00	863 408,00
223	Клинкер мен цемент өндіру желісі	«Жамбыл цемент өндіру компаниясы» ЖШС	956 571,14	933 548,00	972 145,97
224	SAS-Tobe Technologies	«SAS-Tobe Technologies» ЖШС	335 314,27	224 472,30	142 274,33
225	Хантау цемент зауыты				
226	KaspiCement цемент зауыты	«КаспийЦемент» ЖШС	628 450,01	656 710,00	680 156,95
227	Гипсокартон және құрғақ құрылыс қоспаларын шығаратын зауыт	ЖШС «Knauf Gips Kapchagai. DEG - Deutsche Investments und Entviklungsgesellschaft mbH қатысатын кәсіпорын»	30 923,05	28 498,46	22 130,00
228	№ 4 дүкен (керамзит пен қиыршық тас дүкені)	ЖШС «Стройдеталь»	49 830,00	54 111,65	53 949,00

229	Силикат	«СИЛИКАТ» ЖШС	47 379,02	42 878,52	58 750,00
230	ГРЭС	ЖШС «Топар негізгі тарату электр станциясы»	4 984 423,70	5 910 111,98	5 655 850,46
231	«СНПС-Ай Дан Мунай » АҚ	«СНПС-Ай Дан Мунай » АҚ	36 331,15	32 578,37	26 353,00
232	«Ангренсор Энерго» ЖШС	«Ангренсор Энерго» ЖШС	6 161,32	115 717,61	4 808,55
233	«Тоталь Е энд П Дунга ГмбХ» компаниясының Қазақстан Республикасындағы филиалы	Total E&P DUNGA GMBH	26 487,00	30 972,90	28 160,00
234	Риддер жылу мен электр станциясы	«Риддер ЖЭО» АҚ	566 797,86	528 830,00	433 986,00
235	Цемент зауыты	ЖШС «Көкше-Цемент»	356 433,93	410 952,35	685 465,94
236	«Қазақстан-Қытай» магистральдық газ құбыры «Азия газ құбыры» ЖШС	«Азия газ құбыры» ЖШС	1 473 038,48	1 210 998,29	845 358,00
237	«Екібастұзтеплоэнерго »	«Екібастұзтепло энерго» ЖШС	709 552,87	720 673,91	728 537,00
238	Аудандық қазандық-2	«Көкшетау Жылу» ШЖҚ МКҚ	491 785,09	478 526,33	488 384,10
239	Сутегі өндіру қондырғысы	Эр Ликид Мунай Тех Газы ЖШС	43 315,60	156 144,81	128 890,00
240	ЖШС «ТГПК»	ЖШС «Текелі тау -кен байыту кешені»		70 366,86	83 961,00
241	Теңіз, оның ішінде Огай блогы	«Қожан» АҚ		43 707,00	39 594,00
	Барлығы		**161487 658,99**	**154349 776,94**	**160009 054,10**

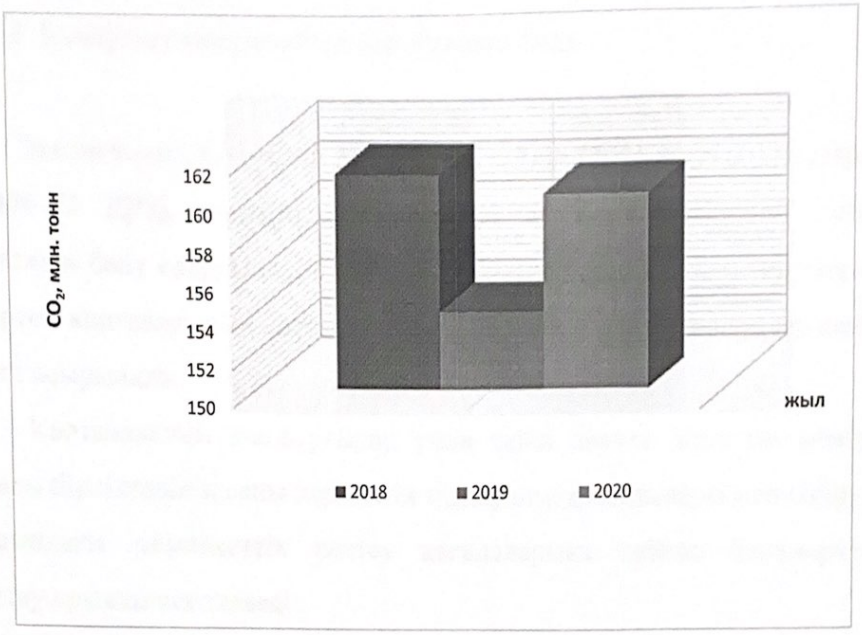

1-сурет - 2018-2020 жылдардағы парниктік газдарды түгендеу туралы қондырғылар операторларының есептеріне сәйкес парниктік газдардың нақты шығарындылары

Ұсынылған мәліметтерден көріп отырғанымыздай, парниктік газдарды түгендеу туралы есептер негізінде алынған нақты шығарындылардың жалпы саны (CO_2 баламасы) 2018-2020 жылдары 475 846 490, 02 тоннаны құрады.

Кәсіпорындар өткен есепті жылдағы парниктік газдардың нақты шығарындыларының көлемін өтеуге міндетті.

Квоталардың белгіленген көлемінен асқан жағдайда квоталардың жетіспейтін көлемі Ұлттық жоспардың қолданылу кезеңінде квоталанатын қондырғының қуаты ұлғайған жағдайда қосымша квота түрінде тегін алынуы немесе шығарындылар саудасы жүйесінің операторынан немесе компаниялардан тікелей мәміле арқылы немесе аукцион шарттарында сатып алынуы мүмкін.

2 Көміртегі квотасының бірліктерін бөлу

Экологиялық Кодекстің 291-бабына сәйкес (2021 жылғы 2 қаңтардағы № 400-VI ҚРЗ), квоталау субъектілері арасында көміртегі квотасы бірліктерін бөлу оларды тегін бөлу және аукцион арқылы сату шарттарында Көміртегі квоталарының ұлттық жоспарында айқындалған көлемдер шегінде жүзеге асырылады.

Квоталанатын қондырғылар үшін тегін бөлуге жататын көміртегі квотасы бірліктерінің саны парниктік газдар шығарындылары мен сіңірулері саласындағы мемлекеттік реттеу қағидаларына сәйкес бенчмарктерді қолдану арқылы есептеледі.

Бенчмарк деп өнім бірлігіне шаққандағы квоталанатын парниктік газдар шығарындыларының үлес көлемі түсініледі. Экономиканың реттелетін секторларындағы бенчмарктер тізбесін қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган әзірлейді және бекітеді.

Көміртегі квотасының бірліктерін аукцион шарттарында сату арқылы бөлу Экологиялық кодекстің 299-бабына сәйкес жүзеге асырылады.

Көміртегі квотасының бірліктерін есепке алу үшін квоталау субъектісі қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган бекіткен Көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізілімін жүргізу қағидаларына сәйкес Көміртегі бірліктерінің мемлекеттік тізілімінде шот ашады.

Көміртегі квотасының бірліктері Көміртегі квоталарының ұлттық жоспарының қолданылу шегінде бір есепті кезеңнен екіншісіне ауысуы мүмкін.

Көміртегі квотасының пайдаланылмаған (өтелмеген) бірліктері көміртегі квоталарының келесі Ұлттық жоспарына көшірілмейді.

Көміртегі квотасы бірліктерінің қолданылу мерзімі олардың бөлінуіне негіз болған көміртегі квоталарының тиісті Ұлттық жоспарының соңғы есепті жылы бойынша есептілікті ұсыну мерзімі аяқталған күннен кейін тоқсан жұмыс күнімен шектеледі.

3 Қазақстан Республикасындағы көміртегі бірліктерінің сауда жүйесі

Қазақстан Республикасындағы көміртегі бірліктерінің сауда жүйесі бастапқы және қайталама көміртегі нарықтарынан тұрады.

Бастапқы көміртегі нарығында көміртегі бірліктерін сату жүйесінің операторы көміртегі нарығы субъектілеріне Көміртегі квоталарының ұлттық жоспары резервінің тиісті санатынан көміртегі квотасының бірліктерін аукцион шарттарында сатуды жүзеге асырады.

Қайталама көміртегі нарығында көміртегі нарығының субъектілері тікелей мәміле арқылы немесе тауар биржасы арқылы көміртегі бірліктерін сатып алу-сатуды өзара жүзеге асырады.

Көміртегі бірліктерінің саудасы қағидаларын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган әзірлейді және бекітеді.

Тауар биржасында көміртегі бірліктерін сату Қазақстан Республикасының Тауар биржалары туралы заңнамасына сәйкес ұйымдастырылады.

Көміртегі бірліктерінің саудасын жүзеге асыратын тауар биржасын қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті орган Көміртегі бірліктерінің саудасы қағидаларына сәйкес айқындайды.

Көміртегі бірліктерін сату және сатып алу көміртегі бірліктерін сату жүйесі операторының тауар биржасы арқылы жүзеге асырылады.

Квоталау субъектісі, жобаның өтініш берушісі көміртегі квотасы бірліктерін және офсеттік бірліктерді мәміле жасалған күнгі көміртегі квотасы бірлігінің және офсеттік бірліктің биржалық белгіленім деңгейінен төмен емес баға бойынша сатып алу-сату шарты бойынша тікелей сату арқылы өткізуге құқылы.

Мәміле жасалған күні тауар биржасында көміртегі квотасының бірлігіне немесе офсеттік бірлікке бағалардың биржалық баға белгіленімі болмаған

кезде баға көміртегі квотасының бірлігіне немесе офсеттік бірлікке бағалардың соңғы қолжетімді баға белгіленімі бойынша айқындалады.

Қоршаған ортаны қорғау саласындағы уәкілетті органның шешімі бойынша күші жойылған, өтелген, айналыстан алынған немесе айналыстан шығарылған көміртегі бірліктері сауда объектісі бола алмайды.

4 2018-2020 жылдарға арналған Ұлттық жоспардың қолданылу кезеңіндегі квоталар саудасы

Парниктік газдардың үшінші сауда кезеңінде 48 мәміле жасалды.

Алғашқы мәмілелер 2019 жылы 519 104 500 тг сомасына жасалып, 1 202 209 көміртегі бірлігі сатылды, 2020 жылы 6 мәміледе 810 920 000 тг сомасына 1 591 000 көміртегі бірлігі сатылды, 2021 жылы 12 тамызға дейін 2 281 191 800 тг сомасына 4 560 397 көміртегі бірлігін сату бойынша 39 мәміле жасалды (2-сурет).

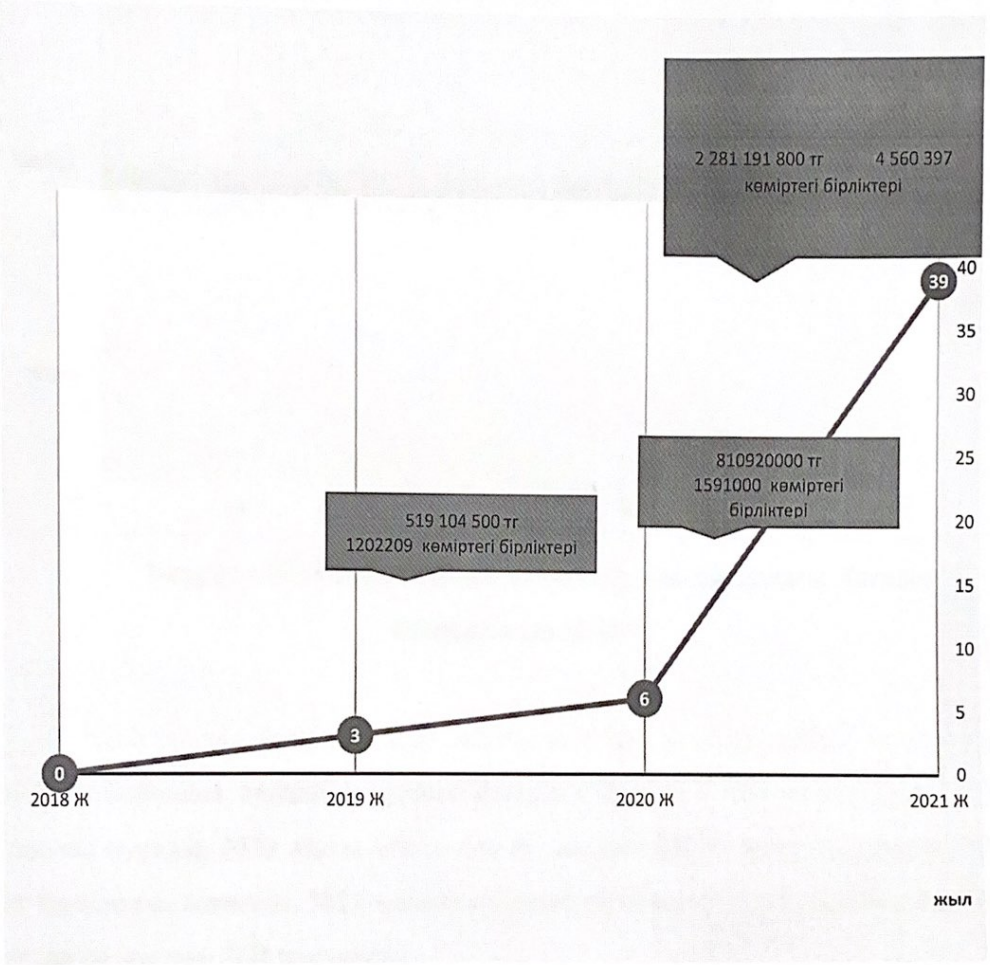

2-сурет - 2018-2021 жылдар кезеңіндегі мәмілелер саны

2018-2020 жылдар кезеңіндегі саудадағы бағалар бойынша ақпарат 3-суретте көрсетілген.

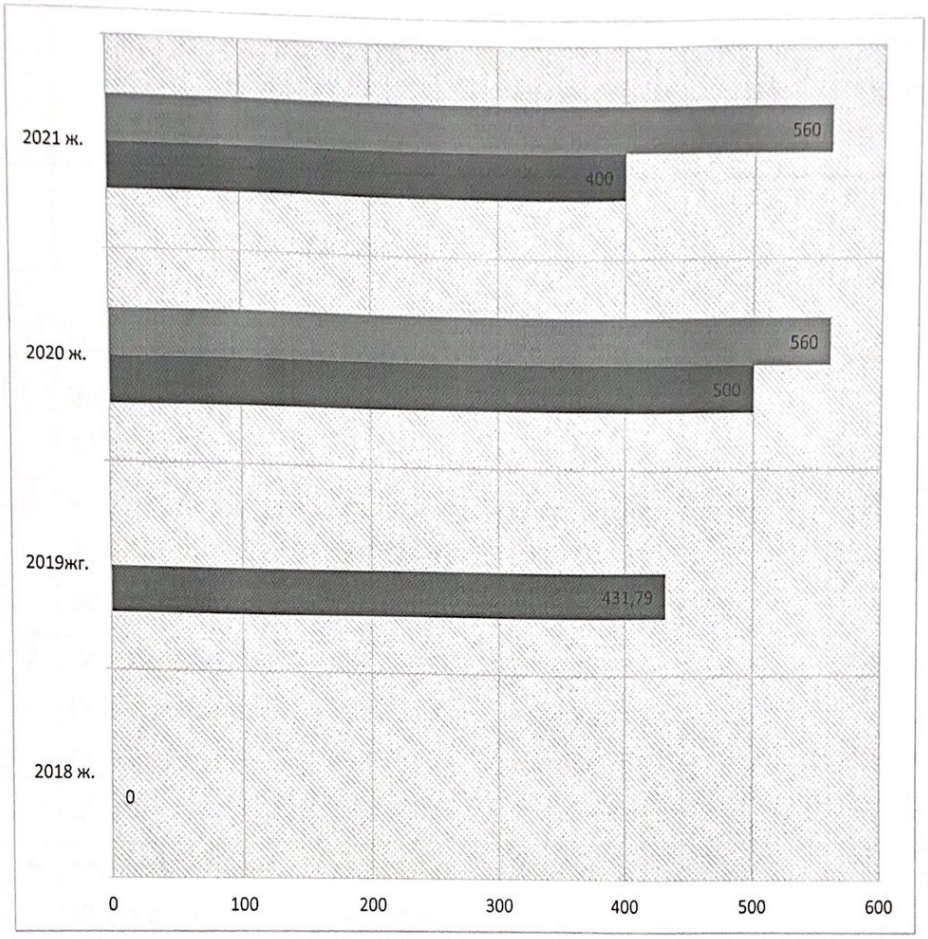

3-сурет - 2018-2020 жылдар аралығындағы саудадағы бағалар бойынша ақпарат

Ұсынылған мәліметтерден көріп отырғанымыздай, 2019 жылы үш мәміле бойынша сауданың орташа бағасы CO_2-ның 1 тоннасы үшін 431,79 теңгені құрады, 2020 жылы мәмілелер ең жоғары 560 тг және ең төменгі 500 тг бағасымен жасалды, 2021 жылы сауданың ең төменгі бағасы тоннасына 400 тг, ал ең жоғары 560 тг құрады.

Реттелетін қызмет салалары бойынша сауданың деректері 4-кестеде келтірілген.

4-кесте - Реттелетін қызмет салалары бойынша 2019-2021 жылдардағы сауда бойынша ақпарат

№	Сатушы	Сатып алушы	Сатып алушының қондырғысы	Көміртегі бірліктерінің көлемі	1 тонна үшін баға, тг
		2019 ж. - 3 мәміле		1 202 209	519 104 500
2020 ж.					
1	«Батуров атындағы Жамбыл ГРЭС-і» ЖШС	«Атырау ЖЭС» АҚ	Атырау ЖЭС	257 000 тонна	560
2	«Батуров атындағы Жамбыл ГРЭС-і» ЖШС	«Степногорск ЖЭС» ЖШС	Степногорск ЖЭС	74 000	500
3	«Қазақмыс Коал» (Куу-чекин разрезі (Көмір разрезі) ЖШС	«Қазақмыс Энерджи» ЖШС	Балқаш жылуэлектрор талығы	105 000	500
4	«Қазақмыс Коал» (Жастар разрезі) ЖШС	«Қазақмыс Энерджи» ЖШС	Балқаш жылуэлектрор талығы	705 318	500
5	«Қазақмыс Коал» (Жастар разрезі) ЖШС	«Қазақмыс Энерджи» ЖШС	Жезқазған жылу электр орталығы	379 682	500
6	«Kazakhmys Distribution» («№2 жылу желісі станциясының» қондырғысы) ЖШС	«Қазақмыс Энерджи» ЖШС	Балқаш жылуэлектрор талығы	70 000	500

				1 591 000	810 920 000
2021ж.					
1	«Торғай Петролеум» АҚ	«Kazakhmys Energy» ЖШС	Жезқазған жылу электр орталығы	751 114 тонна	500 (20.05. – биржа)
2	«Топар басты тарату энергетикалық станциясы» ЖШС	«Kazakhmys Energy» ЖШС	Жезқазған жылу электр орталығы	199 947	500
3	СП «Қуатамлонмұнай» ЖШС	«Bassel Group LLS» ЖШС	«Bassel Group LLS»	180 500	470
4	«Семей цемент зауыты» өндірістік компаниясы» ЖШС	«Bassel Group LLS» ЖШС	«Bassel Group LLS»	174 277	500- «ЕТБ» биржасы 20.05.2021
5	Қазақмыс Энерджи Қондырғы - ЖТЭЦ	«Топар басты тарату энергетикалық станциясы» ЖШС	Топар басты тарату энергетикалық станциясы	36	500-тікелей
6	«ПетроҚазақстан Құмкөл Ресорсиз» АҚ	«Севказэнерго» АҚ	Петропавл жылуэлектрорталығы - 2	510 000	500-биржа
7	«Екібастұзжылуэнерго» ЖШС	«Севказэнерго» АҚ	Петропавл жылуэлектрорталығы - 2	135 000	500-тікелей
8	«Екібастұзжылуэнерго» ЖШС	«Павлодарэнерго» АҚ	ЖЭО 2	93 076	500-тікелей

9	«Еуроазиялық энергетикалық корпорациясы» (Электрстанциясы) АҚ	«Қазақстан электролиз зауыты» АҚ	Электродтар өндіру цехы	60 360	500 – тікелей (07.07.2021)
10	АрселлорМиттал Темір департаменті	Құрылысмет		15 000	500 (15.07.2021 - тікелей)
11	«ПК «Семей цемент зауыты» ЖШС	«Ақтөбе ЖЭО» АҚ	Ақтөбе ЖЭО	16 506	490 (22.07.2021 – тікелей)
12	«Казфосфат» ЖШС	«Батыс пауэр» ЖШС	ГТЭС-200 ОРАЛ. Бірінші іске қосу кешені	89 850	500 (30.07.2021 – тікелей)
13	«Жамбыл ГРЭС-і» АҚ	«Атырау ЖЭО» АҚ	Атырау ЖЭО	174 700	560 (30.07-биржа)
14	«Еуроазиялық энергетикалық корпорациясы» (Электрстанциясы)) АҚ	«ССГПО» АҚ	ЖЭО – 295 735 ФПО – 48 015	343 750	500 (30.07 – тікелей)
15	«Еуроазиялық энергетикалық корпорациясы» (Электрстанциясы) АҚ	«Қазақстан электролиз зауыты» АҚ	Электродтар өндіру цехы – 33 712 Электролиз цехы – 58 314	92 026	500 (30.07. - тікелей)
16	«ПетроҚазақстан Құмкөл Ресорсиз» АҚ	«Севказэнерго » АҚ	Петропавл жылуэлектр орталығы - 2	92 486	500 (02.08. тікелей)

17	«ПетроҚазақстан Құмкөл Ресорсиз» АҚ	Қазақмыс смелтинг	Балқаш мыс балқыту зауыты	29 901	500 (03.08. –каспий биржасы)
18	ПК «Семей цемент зауыты» ЖШС	«Промтепло» ЖШС	Өнеркәсіптік қазандық 6	529	500 (04.08- ЕТБ биржасы)
19	«ПетроҚазақстан Құмкөл Ресорсиз» АҚ	«Батыс Пауэр» ЖШС	ГТЭС-200 ОРАЛ. Бірінші іске қосу кешені	47 702	500 (04.08.- Каспий биржасы)
20	«Теміртау электрметаллургия лық комбинаты» АҚ	«Тараз металлургиял ық зауыты» АҚ	Тараз металлургиял ық зауыты	6061	560 (04.08. – тікелей)
21	«Қазақойл» ЖШС	«Өзенмұнайга з» АҚ	Өзенмұнайгаз	318 087	500 (05.08- тікелей)
22	«Қазақойл» ЖШС	«Айтас-энерго» ЖШС	Айтас-энерго	30890	480 (06.08- МТС биржасы)
23	ПК «Семей цемент зауыты» ЖШС	«Жамбыл цемент шығару компаниясы» ЖШС	Клинкер және цемент өндіру бойынша технологиялы қ желі	49 928	500 (09.08- тікелей)
24	«Бухтарма цемент компаниясы» ЖШС	«Шымкентце мент» АҚ	Шымкентцем ент	6500	560 (11.08- тікелей)
25	«Торғай Петролеум» АҚ	«КМК-Мұнай» АҚ	Көкжиде, Құмсай, Мортық	34 450	560 (10.08 – тікелей)

26	“Kazakhmys Coal” ЖШС	“Kazakhmys Smelting” ЖШС	ЖМЗ – 20 569 БМЗ - 3477	24 046	500 (10.08-тікелей)
27	“Kazakhmys Energy” ЖШС	“Kazakhmys Smelting” ЖШС	БМЗ	9 654	500 (10.08-тікелей)
28	“Kazakhmys Distribution” ЖШС	“Kazakhmys Smelting” ЖШС	Балқаш мыс балқыту зауыты	23 210	500 (10.08-тікелей)
29	БЦК	КаспийЦемент	КаспийЦемент цемент зауыты	23000	500 (11.08-тікелей)
30	Көкше-цемент	«Орал газтурбиналық электр станциясы» ЖШС	Орал газтурбиналық электр станциясы	112 408	500 (11.08-тікелей)
31	Көкше-цемент	«Каспий құбыр консорциумы» АҚ	Орал газтурбиналық электр станциясы	35 736	500 (11.08-тікелей)
32	«Торғай Петролеум» АҚ	«Кристалл Менеджемент» АҚ	Ақшабұлақ газтурбиналық электр станциясы	70 199	400 (11.08-биржа)
33	«КазАзот» АҚ	Көкшетау-жылу	Аудандық № 2 қазандық	26587	500 (11.08-биржа)
34	«ТұзкөлМұнайГаз Оперейтинг» ЖШС	Көкшетау-жылу	Аудандық № 2 қазандық	62 247	500 (11.08-биржа)
35	«Торғай Петролеум» АҚ	«Кентавр» ЖШС	Спирт өндіру зауыты	15 140	560 (11.08-биржа)

36	«Торгай Петролеум» АҚ	«Қарцемент» АҚ	5 желі	73 406	500 (11.08-биржа)
37	«АрселорМиттал Теміртау» (Темір) АҚ	«Севказэнерго» АҚ	Петропавл жылуэлектрор талығы - 2	401 501	500 (11.08-тікелей)
38	«МАЭК» ЖШС	«Актобе ЖЭО» АҚ	Ақтөбе ЖЭО	69808	500 (11.08-ЕТС биржасы)
39	«АрселорМиттал Теміртау» (Темір) АҚ	«Қарағанды Энергоорталы ғы» ЖШС		160 779	500 (12.08.-тікелей)
				4 560 397	2 281 191 800

Жоғарыда келтірілген деректер бойынша көміртегі бірліктерін сатып алушылар мен сатушылар ретінде электр энергетикасы секторы, одан кейін мұнай-газ, металлургия, өңдеу, тау-кен және химия салалары көш бастап тұр.

2019 жылы электр энергетикалық сектор қондырғыларының 2 операторы және мұнай-газ секторының 1 операторы сауда-саттықта сатушылар мен сатып алушылар ретінде әрекет етті.

2020 жылы электр энергетикасы және тау-кен өнеркәсібіндегі 3 зауыт операторы әрқайсысы сатушы ретінде және 6 зауыт операторы (барлығы электр энергетикасы өнеркәсібінен) үстемеақыларды сатып алушы ретінде конкурсқа қатысуда.

2021 жылғы саудада мұнай - газ қызмет саласының 13 операторы, электр энергетика қызмет саласының 11, өңдеуші қызмет саласының 8, химия қызмет саласының 2, металлургия қызмет саласының 4 операторы сатушылар ретінде қатысты.

Электр энергетикасы қызмет саласы қондырғыларының 24 операторы, сондай-ақ өңдеуші саласы қондырғыларының 4 операторы, металлургия қызмет саласы қондырғыларының 7 операторы, мұнай-газ 2 операторы, 1 -

химиялық, тау-кен қызметі саласының 1 операторы саудада сатып алушылар болып табылды (4-сурет).

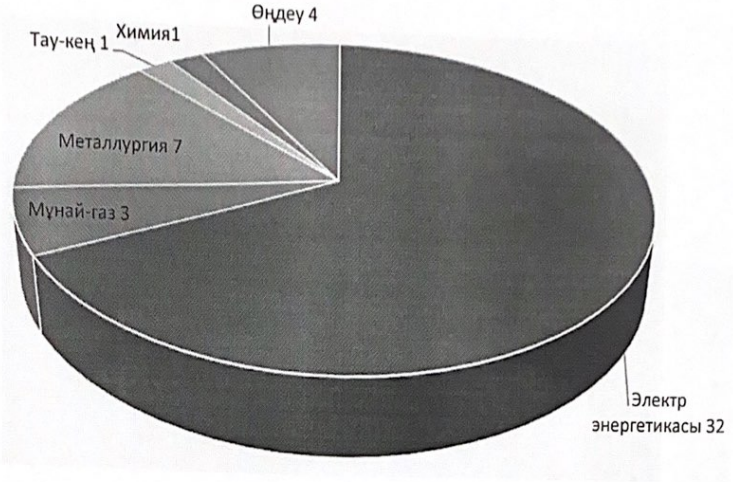

4-сурет - Экономика секторлары бойынша саудадағы сатып алушылар саны

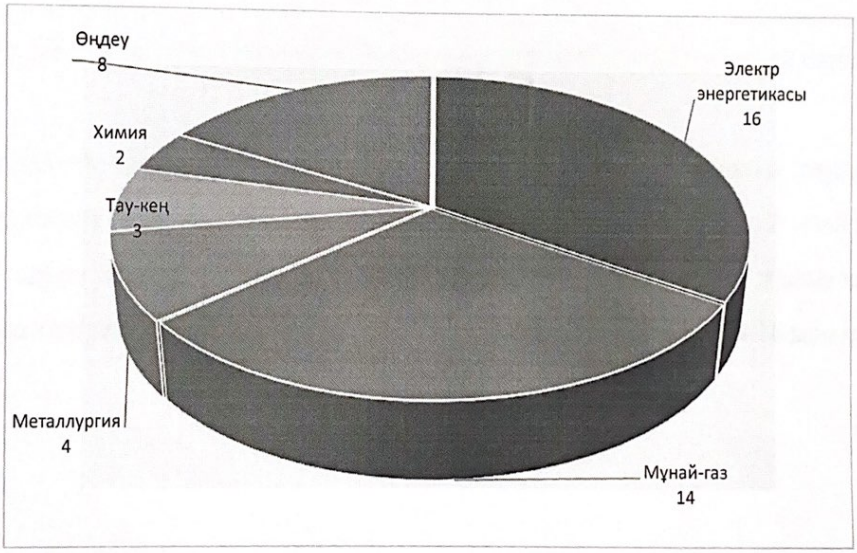

5-сурет - Экономика секторлары бойынша сатушылар саны

Парниктік газдар шығарындыларына квоталар саудасының үшінші кезеңінде тікелей сату жолымен немесе «Каспий», «ЕТБ» және «МТС» сауда биржалары арқылы жүргізілді.

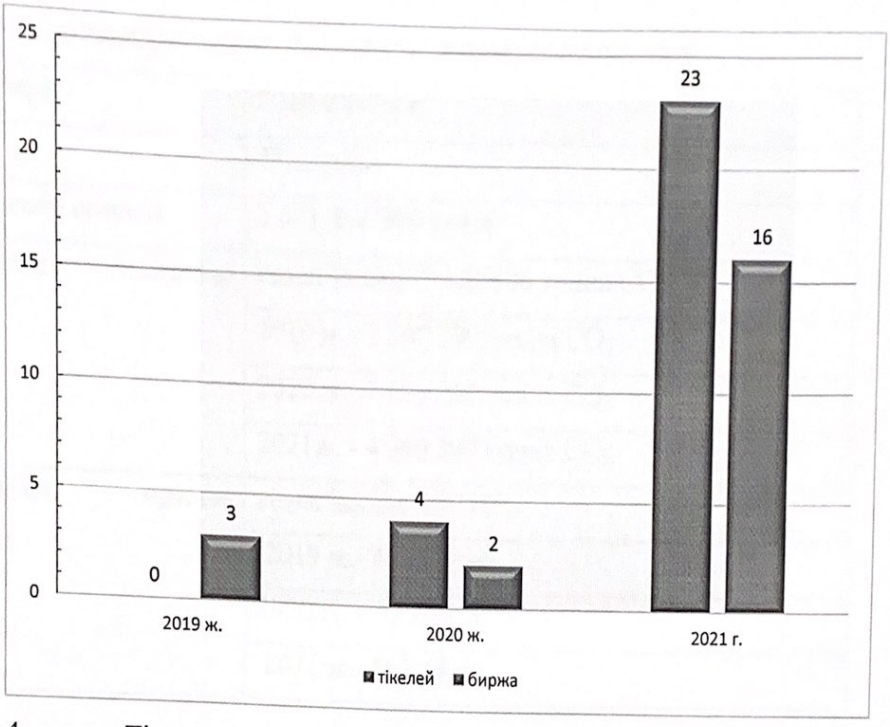

4-сурет - Тікелей және сауда биржалары арқылы жасалған сауда саны

4-суретте көрсетілген мәліметтерге сәйкес, 2019 жылы барлық сауда-саттықтар сауда биржалары арқылы жүзеге асырылған, 2020 жылы 2 мәміле "Каспий" сауда биржасы арқылы, ал 4 мәміле тікелей сату арқылы жасалған. 2021 жылы тікелей сату арқылы 23 мәміле, сауда биржалары арқылы 16 мәміле жасалды.

Қорытынды

3-кезеңдегі парниктік газдар шығарындылары саудасының жалпы деректері 5-кестеде келтірілген.

5-кесте -3-ші кезеңде парниктік газдар шығарындыларын сату

Кезеңдері	2018-2021жж.
Саны	48 мәміле
Мәмілелер сомасы	3 611 216 300 теңге
Сатылған квоталар саны	кезең ішінде 7 353 606 тонна CO_2
	2019 ж.- 1 202 209 тонна CO_2
	2020 ж. -1 591 000 тонна CO_2
	2021ж. - 4 560 397 тонна CO_2
Тоннаның орташа бағасы	кезең ішінде 481,79 тг
	2019 ж.- 431,7 9 тг
	2020 ж. – 510,00 тг
	2021 ж.- 503,58 тг

2018-2020 жылдары үшінші кезеңде ұсынылған мәліметтерден жалпы сомасы 3 611 216 300 теңгеге 7 353 606 тонна CO_2 сату бойынша 48 мәміле тіркелді, осы кезеңде орташа баға 481,79 теңгені құрады.

Осылайша, есепті кезеңде жалпы сомасы 3 611 216 300 теңгеге 48 мәміле жасалды, сауда-саттық тікелей сату жолымен, сондай-ақ «Каспий», «ЕТБ» және «МТС» сауда биржалары арқылы жүзеге асырылды.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1 Қазақстан Республикасының Экологиялық кодексі, 2021 ж. 2 қаңтар № 400-VI

2 Парниктік газдар шығарындыларына квота бөлудің 2018 - 2020 жылдарға арналған ұлттық жоспары, 2017 жылғы 26 желтоқсандағы № 873